

Womhaj Bóh!

Číslo 37.

11. sept.

Číslo 8.

1898.

Serbske nježelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy sobotu w Smolerjez knihicziščezerni w Budyščinje a šu tam dostač ja šchtwórtlětnu pšchedplatu 40 np.

14. nježela po šwjatej Trojizy.

Šil. 3, 12—16.

W tychle słowach japoschtol Pawol na to pokasuje, šhto je jeho žiwjenje nětko, hdyž je šnyes šhrystuš jeho šapšhijal: honjenje ja wotšhynjenym kónzom, ja nješachodnej kónu wěczneho žiwjenja. A w tajkej myšli wě šo šu pšhes jene se wšhemi, kotšiz Jesuša lubuja. Gromadze š nimi chze honičz, šo by junu jemu wotpołożena byla kóna prawdošeze.

Tajka myšl tež nam nješně nješnata a zusa bycz. Tež nam płaczi: „Dale dži, dale, Zion, w šwětle dži!“ „Dokelž tež ja wot šhrystuša Jesuša šapšhijaty šym,“ rjetnje Pawol. A my tehorunja.

„Šapšhijaty“. Nješby lěša šapšhijaty, huuty wot dobroty teho šnyesa, w kotrymž šu wšhitke šlubjenja Bože dopjeljenje, tež tamne štare: „Tak dolho hacž semja štacž budže, nješhrybja pšhestacž šyw a žně.“ Njeje cze hnuła Boža milošez, kóžde polo š rjanymi žnjemi, kóždy šhtom š dobrými plodami?

„Šapšhijaty“. Njeje cze šapšhijala Jeho lubošez, hdyž bu požohnowany niz jenož š czělnym, ale tež š duchownym požohnowanjom? Hdyž šy šo narodžil, je czi pšhi šwjatej dupje pšhiwolal: Njeboj šo, pšhetož Ja šym cze wumóhl. Ja šym cze š twójim mjenom wolal, ty šy mój! Wón je czi pšhes człowjekow šłowa wěczneho žiwjenja dal, pšhi šwjatym woltarju to šlubjenje: Njeboj šo, ja šym š tobu! a Šwoje wěrne czěło a Šwoju

wěrnmu krej w šwjatym woltarjanju podal, šo by w nim wostal jako winowa haloša na winowym pjenku. Wón je pšhishol dženša š trošhtom, šo prajicz šhrybješhe: „hacž runje šhodzu w czěmnym dole, njeboju šo žaneho nješboža, pšhetož Ty šy pšhi mni, Twój prut a kij trošhtujetej mje“, a nětko šašo š napominanjom. Wón je czi hrošhl, hdyž šy šhřěšhil, ale czi šašo wodal, hdyž šy Jeho potunje prošhl, Wón njeje pšhestal cze k šebi czahnycz, — na nim njeleži, hdyž hiščez šapšhijasty nješby! Šsy šo šapšhijecz dal? Šsy šwoju wutrobu jemu wottamknyl? Je šhrystuš twoje žiwjenje? Twoje krašne šamoženje, twoja czěščez mšda? Je tych šhtundow najwjazy w twójim žiwjenju, w kotrychž Wón š tobu je? Šdychujesh wo wěczne kublo? Štaraj šo ja šwoju dušhu? Šsu twoje štkki š wěry pšhishle, w Bošy czinjene? Nješbu jenož někotre hibanje k dobremu, přjódkwšacze a pobožne šaczuwanje w twojej wutrobje, — ale šy padnyl k Jesušowymaj nohomaj dele a prajil: Ja cze nješpšhczu, šhiba šo mje požohnujesh — a šlubil: Twój chzu bycz, Twój wostacž ja, wostan tež mój bjes kónza! Je šo to štało, potom tež ničzo druhe nješhryšch, hacž jemu šlushecž, ja nim šlědžicz, honičz ja nješachodnej kónu.

Šohladaš na japoschtola! Tu widžish, šhto tón czini, kotryž je wot šhrystuša wopravdže šapšhijaty. Tu widžish přozowanje, pšhi kotrymž šam šebi doščez nješczini, šwjatu nješpokojnoščez, pšhi kotrejž šo nješpokojja š tym, šhtož je dokonjal, ale dale honi a džela, lubošez k Jesušej, kiž ženje nješwupadnje, šahorjenoščez, kiž nihdy nješwuhajnje,

hlód a lacznosc, žadanje po prawdosci, pschi kotrymž ženje njerěka: Ja mam dosć.

Dale dži, dele, Zion, w šwětle dži! Njebudž litwi! „Žadny, kotryž swojej ruzy ł pluhej pschiloži, a wohlada šo nasady, njeje derje pschihotowany ke kralestwu Božemu.“ Spomni na Lothowu žonu! Šhwataj, šo by swoju dušchu wumóhł! Tehodla dyrbišch šapomnicž, šchtož i pošleda je, — bohatty šwoje bohatstwo a šhudy šwoju starosć, hordy šwoju prawdosć — a ja njebjekimi kublami honičž. Nášch czaš je wopišany se šłowami: „Šonćwa se šbožom“. Šchto pomha cžłowjeke, hdy by runje žyly šwět dohł a na šwojej dušchi šchłodował? Šich wjele šo dawaju šjebacž — a pschemenja njebjeknu kónu ja jebate blyšchcženje šwěta.

Šy ty honił ja šwjeczenjom, bjes kotrehož nihto teho šnješa wohladacž njebudže, šo šy hrěcham wotemrěł a w prawdosci žiwy byl? Šy ty rostł w hnadže a pošnacžu teho šnješa? Šy ty mješ tymi, kotřiž steja ščerpliwje we dobrych škuffach ja wěcžnym žiwjenjom? Njepłacži nam: dale dži, dale, Zion, w šwětle dži!

Š druhimi hromadže dyrbišch honičž: „Dušche i dušchu šjenocžene měr w Bošy pytaju.“

Njepšchecželstwo pschecžo šhryštuškej dđerži hromadže tamnych ludži, kotřiž Boži a dobry cžłowšči porjad poštorcžecž chzedža. Ł šchescžijenjo, kotřiž teho šnješa lubuja, njechali jednotu dđeržecž. Šchitzny šchescžijenjo maju we nim ł njebjekam myšle a dyrbja tehodla šo na nje šrošymicž.

Tehodla pať tež dyrbja šo mješ šobu napominacž, jedyn dyrbi drugeho wobcžeznosć nješć, šo by šhryštušowu šakon dopjelnyjny byl.

Žalošćenje na šly šwět nicžo njepomha, — ale šo druhemu pomhašch, šhlyšchi šlabšchemu, — šo bychu drušy i tobu napošledk šbožni byli. Šubošć je šwajš dokonjerja.

Tón šnješ je našcheje wěry šažoenja, našcheho žiwjenja móž a našcha šbožnosć junu. Wón daj, šo bychmy w Jeho mozy dohěhali a napošledk nješachodnu kónu i hnadu dostali. Šamjen.

G. R.

Dwaj bratraj.

Běšche džen hodownika w lěče 1212.

Psched krotkim cžakom halle běšche šo město Freiberg, „štare, šwěrne“, psches markhrabju Otu Bohateho šažožilo, a běšche šo tam hród a po tym tež krute murje i mnogimi wěžemi natwarile. Tola w měsće běchu pódla markhrabinskeho hroda hižo mnohe druge nahladne twary, mješ nimi tež wjazore kamjentne domy. Tute pošbehowachu šo mjese mnogimi niškimi drjewjanymi twarami, jako bychu šo se šwojimi kónčojnymi šwišlemi a woknami se šapuwawjom rošhladowale.

Łó, dženša, hdžež šo našche powjedaničžo šapocžina, móžachu šo se šwojej šwontownej pschu hordžicž a tež i drohotnosćemi žušch, wošebje narašchich krajow, i kotrymž běchu štwy a komory bohacže wupyšchene; pschetož dženša běchu tež hašy psched nimi pschihódnišche dyžli hewak. Hewak běchu hašy pokrnte je šmjecžom, kotrež šo i domow won na hašu mjetašche: to wšcho běšche šo dženša šhubilo. Njebjo běšche pschikryte i cžemnymi, cžezškimi mrócželemi a i nich džěšche šo šněš bjes pschestacža a pschikrywawšche wěže, ščchi, hašy a torhošchcža i pěknej bělej plachcžicžu bóle a bóle. Š temu duješche šymny wětr i Mišchjanškeje krajiny; tón šehra šebi hrošnje i tutnymi běšymi ptacžkami a šmjeta je po šwojim špodobanju bohatty a šhudy psched durje. Š polnej mozy šo pať wěšit tola wupjeracž njemóžesche, pschetož hašy, kaž to štara šhronika šdželi, šo i wjetšcha trochu wijachu, šo by šo i tym wětronym šurowym mozam cžim lěpje wobaralo.

„Šchłoda jenož, šo šo runje nětko telko šněha nańdže; šo jenož njetrjebał tón krocž šobu putnikowacž, šo šebi pschi tajke šymje a wějenzy po šmjercž dóńdžesč.“

Tak rěčesche bohatty podkoptowal Jan Šjenježnik. Tón mješche na hrodowškej hašy njedaloko markhrabinskeho hroda nahladny dom se šchleńčanymi woknami w kamjentnych murjach.

Kajtu nišu tež to bohacž šmje? Šóđla bohatstwa běšche štrowy jako ryba we wodže, a runje tak tež jeho mandželška a jeho mlodoštnej džowzy. Šjedny běšche wón i šhudy hórnikom byl, kotryž běšche šebi i heju a se žčeskom šwoj šhlěb šašlužil. Tola tajke cžakny běchu šo ja njeho hižo dotho minyle. Nětko jeho jeho horda mandželška pošonjowawšche, šo by šebi nekajke cžestne a nahladne měštno wumujowal. Bohatty šjenježnik nje- běšche ani hišcže jedyn i tamnych šchtyri a dwazecžich pschibahanych mješcžanow (radnych knješow), kotřiž mješchu pódla druhich mješcžanskich naležnosćow běrštno a pod pschedšhdštwom markhrabinskeho hejtmana tež šudženje šaštacž. Šo jeho ł temu hišcže wušwolili njeběchu? Běšche to njehańbicžywa šašakosć pošajnych šawštnikow a njepšchecželow? Wón běšche pschewědčeny, šo je šo runje tak ja powšchitkowne lěpsche poštaral, jako wšchitzny drušy; štajnje běšche tež wotemrjenu ruku měl. Móžesche šebi woprawdže něšchto šwajicž a prajicž, šo wón tak ja šwoje wótzowške město nještej a njepadnje, jako šo to wo druhich wukhwalowawšche? Š wošebitej pilnosću štarasche šo nětko ja žyrkej a ja žyrkwinske naležnosće. Mješ tym, šo pať drušy i woprawdžitej pobožnosću ja žyrkej dary škladowachu, haj šamón se šwojej wošobu i wulkej prózu žyrkwi šlužachu, kamjenje noschachu, hdžež šo žyrkej abo škapalka twarješche, dha běšche wón je šwojim woprawdže wulkim bohatštwom na šjenješach a šlěboru štajnje jenož ja šwojej cžesću honił. Markhrabja Dietrich „w nufach“ pošluchawšche jara na radu, kotruž wot mješchnikow dostawawšche, a běšche teho dla tež mnogim mješcžanam po porucžnosći mješchnikow prawa šejmjanštwu pošfikicžil a tež wěšeho šhendricha ja markhrabinskeho hejtmana pošstajil. Njebjo šo to na šame wawšnje tež bohatemu Šjenježnikowej poradžicž mohło? Ššo wě, chžysche wón to dozpicž, dyrbiesche šo tež jako pobožny cžłowjek wopokajowacž.

Šo by šo jeho pobožnosć tež wupokajala, běšche jemu tachant šarškeje žyrkwe „Nášcheje lubeje šnješje“ porucžil, šo by „prostemu ludej“ i dobrym pschikladom byl a šo by šo na prožessionje wob- dželił, kotryž mješche šo pošledni džen lěta po dokonjenju a pošwjeczenju wošebje rjaných žyrkwinskich wrotow ł cžesći knješnje Marje wotmęcž. Šo běšche tajki prožession w šymje dwóžy cžezšcho wukonjecž, móžesche šašlužby pobožnych putnikow jenož powjetšicž. Wulki wotpušł běšche šo jim wot šamža tež hižo pschiswolil. Šjenježnik wocžakowawšche pódla teho hišcže šwoje porucženje psches tachanta pola markhrabje, kotryž Freiberg wopytajo štajnje tehole duchowneho hušto pola šebje witašche.

Běšche teho džiw, šo Šjenježnik dženšnišchi wulki šněš nje- witašche? Šucž hacž tam, hdžež prožession džěšche, běšche dalokt a psches wulke lěšy wěšče tež na dosć wobcžezny. Njedaloko něčezšcheho Frankenberga běchu Němzy, do tehdomnišcheho šerb- škeho kraja šo dohwyže, wješ Ebersdorf šažožili. Tam pschi- šhadžowachu w tamnišchich cžakach putnizy w tajkich šylach, šo tam pódla šararja hišcže šchescžo škaplanjo špowjedowachu. Hacž tam běšche i Freiberga šchěcž hodžin. Šo bychu šo w tamniškej šapale modlili a w modlitwje pschecža šwojeje wutrobny šjewili, putnikowachu mnogy pobožni šchescžijenjo do Ebersdorfa.

Šněwny štejesche bohatty podkoptowal ja woknom šebi roš- pominajo, cžeho dla je šo tajki džiwny tworjazy wobraš macžerje Božej tak šdalenej šapalzy a niz n. psch. wulkej Freibergškej žyrkwi šwj. Marje wobradžil. Tole by jemu wošebje dženša jara pschi- šhódne bylo. Ł šajka šyma běšche dženša wonka! Šchtož tež šo po dróh psches šněš brošdžesche, mješche hrošnje ščerwjenjny nób a tajke liza! Šak rjenje cžoplo běšche tola pola njeho wó- jštwje, a tak lohlo šhodžesche šo po mjehkich plachtach na štwinych pódach, kotrež běchu pucž i dalokeje Šeršijeje psches Šenezštu hacž šem nadeschle — šo wě, niz ja drobny šjenješ.

Nahle něčto štwiny durje wotemri, jeho w jeho rošmššlo- wanjach mylo. Še špěšchnej krocželu šaštupi jeho mandželška, i dolhim, pschi šchiji a na rukomaj se šamym šlotom wobrubjenym plachcžom wodžeta.

„Hižo šašo tu šteji, tón štary prošchec“, šwarješche šwojeho mandželškeho, „šak móžesč šebi hdy na to myšlicž, šo škónčnje nahladne šaštowštno abo šamow šejmjanštwu dozpicješ, hdyž šajka

proščeršta drapa ho wšchědnje k tebi liščeži jako čželečki? Drje by tež na to jabyl, so hmy dostojneho knjeja tachanta na wječer pšcheprošyli; chzešch jemu Malwašerški trašch hymny porjedzić? Ešym w kuchinje wšcho poručila a hmy ho tež hižo hwyjedženšy šhotowala, ty pak tu hiščeže stejich a tebi ho skónczujje hiščeže na běhym dnju něšto wudžiije.“

„Pomału, pomału, lubšcha Hilža“, pošpyta ju mandželški směrowač; „wšchako je hiščeže čžaža nadošč, doniž hnadny knjes tachant nješchidže. Hdyž ho ty skónczujje i „proščerškej drapu“ na mojeho bratra měrišch, dha měj pokoj; jaczuwam ham, so ma ho to pšcheměnic; jenož dyrbyu ho tež ludži dla šložic, kotřiž hižo pšche wjele wo nami a wo bratru powjedaju.“

„Šchto by hacž dotal dozpil, so by ho stajnje ludži dla tak abo hinaf šložil? Nicžo, do hmyerče nicžo. Tajkile blašni, twój krašny bratr, tón hebi nicžo k radže nima, a kelko jemu tež dawamy, dha woštanje tola khudy prošer, runje jako khudobny měšchnik Volkmar, kotrehož ho ty tež bóle bojišch, dylji je to trěbne. Njeje tón ja wšchěch k hmecham, hebi myšliwšchi, so móže wšchěm khudym pomhač, hdyž ho ja nich khěža natwari? Za tebi praju, jeli so ty bóryh kručzišcho njewustupujesch, dha dyrbyu ho hama tutych naležnosčow pšchimac; to bylo hano hižo dženša najmudrišche.“

„Sa eže prošchu, wostaj mi jenož pokoj! Nješhmoj na žanym hrodže žiwaj, a nimamoj po tajkim njewólukow pšched hodu, i kotrymž mohloy sathadžecž po hwojim špodobanju; měšchěžanski powětr wuřwobodži. Pódla teho maja tež bratrowstwa (šapocžatki rjemješliski towarištwow) móž, kotrejež ho mamy hladacž. Volkmaraj pak wšchitzy pošluchaja a powšchitkowuje narjeknu jemu »jandžel khudych“.“

„Dži mi i tutym jandželom, wón je hlupak, kotryž chze wšchěm huřhizam čžije wobucž. Sa nař je najwadžnišche, so hmy bohacž. Tola njechamoj ho nětko komdžic; budž prošeny, a wotštron bóryh njewitaneho hoščža!“

„To prajiwšchi wuńdže se jštwy a wonka džěšche nimo čžlowjeka i khorowatym wobličom, na njeho ani njepohladawšchi.“

„Šchto tu hižo jašo chzešch? Nimam wopravdže žaneho čžaža ja tebje“, porěča domjazny knjes k njemu, je hwojej mandželškej se jštwy wustupiwšchi.

„Lubišchi bratišje! pošlicž mi jenož někotre mjeńšchiny“, šarěča blědy hošč, „njobudu tebje šawěščže wjazny huřto wobčěžowacž; čžuju hižo, hmyerčž heđži mi na wutrobje.“

„Derje, derje, te stare hróncžko hižo snaju“, šawoła bohatty kručže, tola pódla bratrej, se hmy derlotazemu, pokownyšchi, so by ja nim do derje pšchěrčej štwy šastupil. Tam potračowasche se hwojimi šłowami: „Tak khěšje wšchak ho njewumrje. Ty čžinišch tak jako mnošy, kotřiž bychu najradšcho, hdyž ho jim wjazny džělacž njecha, podšjeru wot čžwilowaneho podkoptowarja žadali. Šloždy njech ho jenož ham stara; a šchtóž njedžěla, tón njech jenož trada!“

„Snajesch, so hmy stajnje rad ho do džěla měl, a lubje rad bych džęža hiščeže džěla, haj hamón pod tak hrowym knjesom, jako ty by; wšchako njemóže hiščeže mój hmy macž ščiwicž. Žędojte dhmy w šchtręjčni hu hwoje šutki tež na mni dokonjale. Bratišje Žano! čžuju so mnu k kónzej khwata. Dopomni ho na naju šarschęju, dopomni ho na čžaž naju džěčžatštwu, kak šbožowni hmy stajnje wšchitzy byli, doniž — njobě ty bohatty muž. Moja wboha mandželška, moja khata, a mój hmy, wonaj nimataj nicžo, so mohloy žiwaj byč; jeli so ja wumru, dha njobudžetaj wjedžecž, hđže mohloy hwoju hłowu k španju položicž.“

„Móžu dha ho ja wo wšcho štaracž? Nimam ham mandželšku a džěčži?“

„Žano, kak rad bych ho ja hwoju hwojbu štaral, ja moju mandželšku a mojeho hmy, kotrajž ho nětko ja mje bęđžitaj, a tola njemóžetaj se hwojej hnadnej šařluzbu ani nuřy, ani hłodu wobaracž. Ty nješnajesch, kak jara mje hórke podklóče we wutrobnje čžwiluje a tyšchi. Šlej, tutej mojej wořlabnjenej nořy; wonej tšchepotatej se šlabošču. Twój dom pak je Bóh i bohattyštwom požohnowal, i twojich podkoptow roni ho bohattyštwu; tam stejesch něhdy domečž naju šarschęju, položja měješche moja byč. Twója pšchizaha —“ (Potračowanje.)

Wšchelate i bliska a i daloka.

— Šańdženu šobotu je ho khwacžanski nowa žyrkej šběhala. Hižo i daloka štroni nětko nowy twar do šerbskeje krajiny. Twar

je derje špěchował a je nadžiya, so ho wěža dotwari, přjedy hacž hmy murjerškemu džělu kónz ščini. Tež nowa šara hižo hwoje murje pošběhuje. Duž budže wšchitko na nowe lěto w prawym čžažu dokonjane. Nowa khwacžanska wořada budže něhđže 1000 duřchow licžecž, dokelž ho najškerje Margarečžina hěta hiščeže k noweje wořadže pšchisamkne. Kaž hlyšchimy, maja Wulko-Dubrawčęjeno tež wotpohlad ho pošdžišcho ke khwacžizam pšchidacž, dokelž maja tam bliže ke mšchi, hacž do Klufšcha.

— Šwjedžen Gustav-Wolffškeho towarištwu w Barčę směje ho pječža njedželu 2. oktobra — tyđžen po hwyjedženju w Malešchęzach. Němške přędowanje budže džeržecž knjes primarius Wjazka i Budnyšchina a šerbske knjes šaraš lic. theol. Rencž i Ketliz.

— W bliskim čžažu ho šerbske šarške měštno w Klětnom wu- přišdni, dokelž je knjes šaraš Lenik jako wučer na seminar powołanje dostał. Dokelž w tu khwilu na šerbskich kandidatach njepobrachuje, štrach njeje, so by ho šerbska šara i němškim duchownym wobřadžila.

— Knjes šuperintendenta Wendt w Žybalni je Bohu žel hjes nadžiye na duch šhoril a jeho dla dyrbjal do penšije hieč. Wón měješche štaroščiwje pšchęčelne smyšlenje ja šerbske wořady, kotrež pod nim stejachu. Duž tež našche šerbske wořady i džaknej wutrobu na njeho špominaja. Šeho měšto w Žybalni je ho hižo wobřadžilo. Šuperintendentura pak ho wjazny i tym šarškim měštom nješjednocži, ale najškerje na wšchšchęho šararja Šakela w Muřakowje, kotremuž ho tež nashwilne šastaranje šuperintendenty pšchepoda, pšchęńdže. Wly ho nadžijamy, so směje tež nowy knjes šuperintendenta pšchęčelniwu wutrobu ja šerbske wořady pod nim stejaje.

— Šly njepšchęčel našchęho džělaweho luda, palenz, kotryž kaž jęd na dobrych mozach našchęho luda žerje, je hebi šašo w našchę bliskošči dwaj woporaj žadal. W Ketlizach wupi džělacžer šobotu wječor w kórcžmje ja 13 mjeńšchinow litr palenza. Jako tón muž do hwojeho bydlenja pšchidže, ho na stol hđny, na kotrymž njedželu rano hiščeže heđžesch, — ale mowu. W Koblizach pola Šumwalda heđžachu w kórcžmje pšched kótkim někóšči mužojo hromadžę, mješ nimi kalski mišchr Šloř. Pšchi rošręčowanju wjetu ščinihu. Wjeta na to džěšche, so dyrbješche Šloř tji šarancžki palenza, na to šarancžk čžěšeho piwa a škónczujje hiščeže pol šarancžka palenza wupicž. Wón drje tu wjetu doby, wječor w 9 h. pak dyrbjachu jeho hjes myřlow domoj donješč. Hdyž bęšche 24 hodžin hjes myřlow ležal, je wón wumrjel. To stej šrudnej šnamjeni, kotrež rěčžitej móžu rěčž našchemu ludej: „Šladajče ho šleho njepšchęčęla, kiž nam našchu štrowošč, našch domjazny męř a hwojbnę žiwjenje kař!“

— W tuchle dnjach směje ho lětny hwyjedžen šarškeho hłowneho bibliškeho towarištwu. Šosprawa, kotruž je knjes diaconus Waur podal, šjewi, so je šańdžene lěto wořebje žohnowane ja towarištwu bylo. Šospóřkalo je ho 31,342 biblijow, 7,486 nowych štestamentow a 272 psalmow, hromadžę po tajkim 39,100 hwojatyh piřmow porņo 38,907 w tamnym lęče. Dobre wařhne, so ho mlodym poram węrowanska biblija pšched wotšarjom da, ho dale a bóle roššchęra. Draždžaniške žyrkwinške wořady hame trębachu 3,557, do žyła bu 9,534 požadanych. Wóřko 1,719 biblijow a 1,232 nowych štestamentow wša. Šutrowna kollekta je ho na 18,163 hrimnow powyščila. Darmotnych bu 577 biblijow a 62 nowych štestamentow rošdatych; pola 1,785 biblijow a 1,232 nowych štestamentow ho placžina poniži. Pšchi škladnošči kralowanskeho jubileja krala Alberta bu tež deputažnja šarškeho hłowneho bibliškeho towarištwu k šbožopšchęčžu wot šeho majestoščę miłoščiwje pšchijata. W čžoplych a džakownych šłowach špomina rošprawa na minjenje našchęho šerbskeho wótza, knjeja šararja Dr. Šmišchę-Hodžijškeho. Na jeho měšto je w širektoriji towarištwu našch šerbski duchowny wodžer knjes šaraš rječer Šakub-Nješhwacžidški štupil.

— Wly hmy hižom lubym čžitarjam w pošlednim čžišle wo namječę ruřkeho khęžora piřali, kotryž chze šastupjerjom wšchitkich štatow šhromadžicž, so bychu radu škladowali wo šarjadowanjach, kotrež bychu štajny męř mješ ludami šawěščžile, so njobychu ho ludy lěto a bóle i wobčěžowanjom luda pšchi wulkich pjenježnych wudawšach wobronile, ale so bychu ho wotbróńecž móhle a i hmy čžęžkoty luda položecž. Wly hebi šanjelčecž njemóžemy, so mamy mało nadžiye, so směje tale konferenza wulkeho wuřpěcha. To je špodžiwny pšchpad, so bęšche runje na tym dnju (29. auguřta), na kotrymž bu namjet žarowy na šjawne daty, w lęče 1850 tajki

Kongres měra w Pawołowej zyrkwi w Frankfurdze šhromadženy. Šchitomni běchu tehdom jaštupjerjo se wschěch narodow, něhdže 6—800 muži. Nawjedowarjo teje šhromadžiny běchu mužojo kaž Richard Cobden, šlawni franžozsky duchowni, šnaty Amerikanski Elihu Burrit. Tehdomnišchi hešiško-darmštatski ministr Šaup běšche pšchedšydstwo na šo wšak. Wošebje šajimawe běšche na tymele kongrešu, šo běchu tam někotři czornuchowi šararjo i Ameriki, kotřiž šo pak w šwojim wuštupowanju w ničim wot jendželšich šararjow njerosdželi. Najwjetšche wobdžiwanje šbudžesche šyn indianšeho hłownika, Šudianski i Šebraška, i mjenom Ka-ge-ga-ga-buh, hižo šwojeho domjazeho šdrafczenja dla, w kotrymž šo pokafa. Wón powjedafche derje jendželšy. W šwojej 31. awgusta džeržanej rěči wobkružesche šhromadženy, šo šu wšhitke indianške šplahi na měr šmyšleni a tule lubošć k měrej i tym šjawije wobšwědczi, šo prašidencij Šaupej w šjawnej šhromadžiny měrnju trubku poda. Šchtož šhromadžiny šamu nastupa, tak wotběža, kaž bē to do předka widžecž. Richard Cobden džeržesche šahorjazu jendželštu rěč wo došrotach ludoweho měra a našch njeboli profesor Corizenach šo tym šamyšlom tež w krašnej rěči pšehiškun. Franžozsky duchowni, kotřiž běchu wšhitzy ewangelšy, šo teho runja pšes šwoje rěče blišchězachu. Tež italšy jedyn rěčnik powjedafche. Š krótka — woni rězachu we wschěch rězach a šhromadžina běšche pošna mērneho ducha. Ale my šo prašamy: šchto běšche jejny wušpěch? Šsame nič. Wšcho wosta, kajtež je bylo. A duž njetrjebamy ša nowy kongres wjetšche nadžije šajicž. Najšerje tež wšhitko pšehi štarim wostanje, je-li šo i zyła k temu došdže, šo šo jaštupjerjo wšhitkich ludow šednu. Šduž pak jaštupjerjo wjetšich ludow njepšhndu, potom škhozowanika druhich žaneho šamyšla nima, pšchetoz ludy, kotrež šwojich jaštupjerjow njepošćelju, tež na wošamkunjenja kongreša šwjajani nješš. A hdy bychu druhe ludy je k pšehišnacžu šwojich poštajenjow i mozu nućić chžyć, bychu to šašo pšes to czinić dyrbjale, šo jich i mozu wójška pšewinu — šo wójnu pšecziwo nim wjedju.

Špěwaj a džělaj.

II. Džělaj.

(Wotrəcəwanje.)

Šhudy tkalž po drošy dže. Wón pomału šupa, pšchetoz brēmjo na jeho šhrubjecze male njeje a bywa jemu čezšche a čezšche. To je džělo wob zyć tydžej, kotrež k fabrikantej nješ, šo by šebi po mřdu a nowe džělo šchoł. Duž jeho krašny wós pšhijedže. Dwě rjanej konjej štej šapšehnjenej. Tkalž je šwojim čezškim brēmješkto je teho muž ša šenal, kotryž šam je šobu špolojom we woju šedžesche. To běšche jara bohaty rentier i bliškeho męšta. Šeho štaršchej jemu hižom nahladne šamoženje šawošajšchtaj, šchtož je pšes ženčtu a špekulaziju šhęšje a tak powjetšchil, šo može hišchěze w najšpšich lětach štejo hješ teho, šo by džělacž trjebał, wješke žiwjenje hješ šarošče wješć.

Węšče šo wón, šebi tkalž myšli, k nowemu šwjěšlenju wješ. Ach, šchto by šo tola tež tak a tak derje męč mólš kaž tónle, šduchuje wón. To dyršju ja lęto wot lęta wot šašeho ranja hacž k wječšoru pšehi mojich krošnach šydacž a njetrjebam po dnjach a tydženjach šwjeczić. A hdyž šym šo w počze šwojeho woblicza přozował, potom šu tola jenož krošchi, kotrež doštanu, potom je to tola jenož telko, šo i tymi šwojimi hłodu tradacž a šymu męcž njetrjebach. A tón ma wšhitko, šchtož šebi požada a tola i zyła njewč, šchto džělacž rěka. Šdy bych ja jenož junčrcž, na někotre tydženje, na jeho męšnje być mólš. Ale tak je na tymele njepšawym šwęcze.

To je wumyšlene wobraš, ale niž tajki, kotryž njeby i woprawdžitoščez pšes jene byl. Wšele bóle, tak abo podomnje kaž tónle tkalž myšla a rěča, moršotaja a mörčza tyžazy w našchim ludu. A tež mi a tebi — wušnajmy šebi to — šu hižom podomne myšle pšehiške: hdyž my w šwojim powošlanju na drošach wšele tajkich šetkamj a dyršimj tajšimi i pučza hieč, kotřiž, šo jenož wušhodžuja, šo bychu čaš pšeczineli; abo hdyž džělo šo šhopšche a šonza njemješche hješ teho šo bychmy tež pomērneho došytka męli; abo hdyž męjachmy šame tajke džělo došonjecž, kotrež i wuňach šo njeblišchězi, ale jim najwšazy potajne woštanje; abo hdyž teho džěla, k kotremuž běchmy nušowani, šo nam njechasche a šo nam njepšehišodne šdafche. Šawješče, tehdom šmy šebi my hižom myšlili a šdychowali: Wšelake džělo je tola šhętro ponižaje

a njepošozaje, wšele džěla je wobčeznoščz, nušowanje k njepšestawazemu džělu hrošna čzwila.

A tola je njerošom tak myšlicž a tak škoržicž! Šo bychmy to prawje pošnali, njeje doščz, šo šebi na najhóršche, šchtož temu napšhecziwo šteji, myšlimy, na tych mnohich, kotřiž bychu radzi džělali, ale džělacž njemoža, na tych, kiž džěla nimaja a k džělu šmani nješš, kak wušitne je tež tajke dopomnjenje. Wšchetoz hdyž my šhonišmy, šo běšche po štatiščich pšehyšanjach w šym 1892/1893 w Lipšu a pšchedmęštach 8608 wošobow, kotrež běchu w pšcheręstu 7 njedžel hješ džěla, mješ nimi 5227 woženjenych a nětko šebi hšbjenštwo tych wopomnišmy, kotřiž męjachy malo abo kotřiž męjachy malo abo ničš na nalutowani a kotřiž dyršjachy tohodla šwoju nadobu pšehadžicž abo pšhedacž abo kotřiž běchu nušowani po prošćenju šhodžicž; a hdyž šebi šrudne wobštejnoščze tych lędy ličšomnych wopomnišmy, kotrychž wšelakora šhorošć w najšpšich lětach k temu šašudži, ružy do kłina položicž a tym k wobčeznoščzi być, ša kotrychž bychu tak rad šo přozowali: potom njepšhndže na naš jenož wutrobne šobuščuzče i tymi njepšozomnym, ale tež nutrne džak ša to, šo je našch lóš padnył na wšele lubošnišche męšto, šo naš węšte pošowanje a trajaza šarošć pšeh tajkim hšbjenštwom a jeho wulšim špštowanjom šahowa, šo šmy w šbožomnych wobštejnoščach, šo šmęmy, šo možemj džělacž.

Ale, šchtož je lępe, njetrjeba najšpšche, najmjenje dobre šame na šebi być. A naš tyšchi a wobčezzi druhdy niž to šo, ale wšele bóle šchto a kak male džělacž.

Duž dyršimj hšubje pytać. Šam chze šo tajki šmęrowazy roššud wo džěle došćz, kotryž powšhitkomnje pšaczi. Šušne je wšchē našche džělo, a pšehkrašnjaje wažne. To pak može šo jenož došćz, hdyž šy pravu žiwjenštu hšdnoscž džěla i zyła pošnal.

A k temu dyršimj tola rošpomnanje šhuzicž. Šduž by šo pšes nje našche čuzče pošlyniło a my šo šobu do wšchđneho džěla wšali: „Wohu džakowano a derje nam, šo džělacž šmęmy; wšcho džělo je šawješče žohnowanje,“ potom by to węcze bohate došyt byl.

Šjch šo najpšedy něotre rošpomniški podadža, šchto je „džělo“ a „žiwjenška hšdnoscž.“

Džělo je šrošmiecž jako žiwjenške wopošanje čłowjeka, pšes kotrež wón šwoja čelne a duchowne mozy noložuje, šo by nejšiti šutk došonjal. Šložuje šo džělo na węzy šwonšomneho šwěta, potom rěka ručzne džělo, šložuje pak šo na šmčšomny šwět, potom šo hłowjazy džělo mjenuje. — Ššwojeje wažnoščze pak tola šwucžene ludowe rošdželenje šhubi, hdyž šo na wuwjedženje hlada. Wšchetoz potom šo šjewi, šo je tež najjednorišche ručzne džělo pšchzo i došom we węštej męrije hłowjaze džělo, na druhej štronje tež najwšebnišche hłowjaze džělo čžělo napina, hušto šamo w jara nadpadžej męrije.

Hdyž je węcze w tym, šchtož je džělo, pšesšenoščz, šu w tym, šchto je „žiwjenška wažnoščz“ wulžy ludžo we wschěch čzašach wšelakich nahladow byli. Temu jenemu je wotšknjeny kšnz žiwjenja šbožomnoščz čłowjeka; drušy chzedža to šame ša prawe hšdne wobšhadacž, šchtož k najwjetšchej šbožomnoščzi čłowjeka šhuzi; drušy šašo ša męru teho, šchtož je hšdne a doštojne, šudženje druhich a šadžerženje wošebitych šo wušnamjazych šjeru; čži ššoncžnje, kotřiž na šažošku węry šteja, temu šacžowanju a čžnjenju palmu podawaju, kotrež je po šjwjenjym byčžu a woli bóššwa.

Šny njetrjebamy ša našche rošpomnanja do wuręcžowanja tychle mudrych šažoščz, ale možemj štrošštnje we tym pšehšwědczeni być, šo žadni tychle nahladow šamy njerošom, ale šo kšždy i nich njepošwalny a wopomnjenja hšdny kušch węcnoščze wopšchija. A w tešle dobrej nadžiji my džělo po rjadu pod tole mjenowane šchtworake šejnišchězo poštajimj — a jeho wurjadna žiwjenška wažnoščz budže nam wšta.

Lubi Šsorbja! Budžče Šsorbja! Šsorbški dom ša Waš! Duž škaduječe ša njon po Wašchim šamoženju hšbdom, burja a męšchzenjo, wučeni a njewučeni, štari a mlodži, mužžy a žonške, a šberajče ša njon pšehi jubilejach, pšehi kwašach a šchęšijnach, pšehi šwjedženjach a škhozowanjach; škaduječe a šberajče! A Wšy, kiž wotšafanja šeziniče, wotšafaječe na přēmim męšnje ša Wašch „šerbski dom“ w Budyščinje! Budžče šwērni, woprawdžiczi Šsorbja!